

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 1. julija 2004 * Leto XIV, št. 13

110 let gasilskega društva v Sakalovcih

20. junijuša so sakalovski gasilci svetili 110. obletnico gasilskoga društva. V statutu (alapszabály) društva, stero-ga so napisali na prvom svojom djilejši, piše, ka so gasilsko društvo v Sakalauvcj gorapostavili 8. februara 1894. leta. Naši predniki - Ferenc Fiedler, Ferenc Kondor, Baláž Sukič, Lorenc Horvat, Jožef Čuk, György Majcan, Jožef Düh - so med cilji društva napisali ranč tiste, kak je majo

100 gasilcov mašejrato na glasbo pihalne godbe do stare šaule, gde je sveto mešo služo gospaud Ferenc Merkli. Po sveti meši je blagoslovo nauvi gasilski prapor, zastavo, ka je stara, stero so dali narediti 1926. leta, že vžasljučila svoje. Goste pa vaščane je pozdravo predsednik društva Štefan Majcan, steri je med drugim povedo: »Prejšnji režim je nej pomagó društvam, tak je v 60., 70. lejtaj

leta, gda so svetili 100. obletnico društva, so od gasilcov iz Dobrne dobili gasilsko vozilo, gasilski avto. Pri pripravaj na tekmovanja njim pa največ pomagajo gasilci s Hodoša. Tau je navzočim tapravo poveljnik društva Imre Makoš, steri je vcujdaud, ka so en den prva nesli na sakalovsko graubišče na grob že pokojni poveljnikov, Ištvana Schreija in Jožefa Nemeša, pušeu. Ob 110. obletnici društva je

Praznik najpomembnejše odločitve v slovenski zgodovini

Tako je imenoval Dan državnosti generalni konzul R Slovenije v Monoštru *Marko Sollar* na sprejemu, ki ga je priredil v Monoštru 25. junija ob slovenskem državnem prazniku. Na sprejem so bili povabljeni predstavniki družbeno-političnih organizacij ter javnega življenja iz županiji Zala in Vas ter Prekmurja. Prisotni so bili tudi predstavniki porabskih Slovencev in premurskih Madžarov. Navzoče je pozdravil generalni konzul, ki je v svojem nagovoru poudaril:

»Letošnji 1. maj je zgodovinska prelomnica, ki bo gotovo zaznamovala življenje vseh nas, ki gremo naprej po poti skupne prihodnosti. Ta prihodnost je v največji meri odvisna od nas samih, od naših idej, medsebojne naklonjenosti, volje po sodelovanju pa ob zavedanju, da delamo za skupno dobro. Tako mora biti predvsem za slovensko manjšino tu-

gnešnja gasilska društva: pomagati v Sakalauvcj pa v krajin, če pride do požara, ognja pa pomagati lidam v drugi nevaulaj. Sakalovski gasilci so na svoj svetek pozvali prijateljska društva iz Dobrne, Trdkove, Grada in Hodoša v Prekmurju, prišli so gornjesenički, dolensenički pa varaški gasilci iz Porabja pa Avstrijci iz Bonisdorfa. Tak je pa skorok

sakalavsko društvo bole samo na papiri delovalo.« Na nauvo je začnilo »živeti« po leti 1990, gda so se v sosednji vasnicaj tó znauva organizirala gasilska društva, bilau je več srečanj, več tekmovanj, tak so oni tó vekšo volau meli delati. Kak so se granice odprle, so se povezali z gasilskimi društvi v Sloveniji pa v Avstriji. Od slovenski društev so dobili dosta pomoči, 1994.

Državna gasilska zveza svetega Florjana odlikovala tiste, steri so imeli okrauglo obletnico. Spominsko medaljo za desetletno članstvo sta dobila Jožef Šomenek in Jožef Makoš, za štiridesetletno članstvo Imre Makoš in Zoltán Korpič, za petdesetletno članstvo Ferenc Kovač in Ferenc Sukič.

M. Sukič

Sprejema se je udeležila tudi Marika Kardinar, svetovna prvakinja v keglanju ter njeni mož Marjan Kardinar, župan občine Dobrovnik. Na sliki v družbi generalnega konzula in njegove soproge ter Kristine Pahor.

kaj, ki žal še ne uživa takšnih pravic kot jih uživa madžarska narodna skupnost v Sloveniji in katere predstavniki so danes navzoči predvsem iz razloga, ker ti dve manjšini predstavljata most med obema narodoma in ker se med njima prepletajo tako prijateljske kot tudi interesne vezi. In to ne glede na to, kakšne pravice manjšinam daje ali ne daje Evropska unija. Posebej moram poudariti, da je obseg normativno zagotovljenih pravic naših dveh manjšin, določenih v meddržavni pogodbi tisti okvir, ki je in še naprej ostaja standard, ki presega okvirje evropske ureditve.«

Na sprejemu je gostom zaigrala Kristina Pahor, svetovna prvakinja na diatonični harmoniki.

Republika Slovenija
Generalni konzulat
Monošter

V zadnjih dneh, ko se na našem konzulatu pripravljamo na obeležitev dneva samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, se mi je ob prebiranju takrat - leta 1991 - sprejetih ustavnih aktov, ki so izrecno zagotovili tudi vse pravice pripadnikom manjšin v Sloveniji, porodila ideja, da bi napisal nekaj vrstic o tej temi, ki postaja vedno bolj aktualna, tudi v novih pogojih polnopravnega članstva naših dveh držav v Evropski uniji.

Tema, ki jo obravnavam, je seveda spet naša manjšina v Porabju, ki je in ki bo tudi v prihodnje najpomembnejša tema, s katero se bomo ukvarjali na Generalnem konzulatu Slovenije v Monoštru. Najprej se bom v uvodu dotaknil nekaterih temeljnih ustavnih izhodišč, ki se tičejo varstva pravic manjšin v Republiki Sloveniji, nato bom orisal širši kontekst te problematike, ki jo ureja Evropska unija v svojih aktih, in se na koncu dotaknil še nekaterih aktualnih vprašanj, ki se morajo vsaj začetni reševati v okviru bilateralnega sporazuma med Slovenijo in Madžarsko iz leta 1993 o posebnih pravicah obeh manjšin. Omenjeni sporazum, kot sem že večkrat poudaril pa tudi zapisal, je primer dobre meddržavne prakse in lep primer dobrososedskih odnosov, ki pa na področju uresničevanja konkretnih pravic, žal, še vedno ne dosega željenih učinkov, predvsem tukaj, na Madžarskem.

Že temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ki jo je sprejel slovenski parlament 25. junija 1991, in ki je bila sestavljena v samo štirih točkah, ki so se nanašale izključno na začetek obstoja nove države Slovenije, v točki III. določa, da so italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji ter njunim pripadnikom zagotovljene vse pravice iz ustave Republike Slovenije in iz veljavnih mednarodnih pogodb. To seveda pomeni, da je najvišji zakonodajni organ - parlament - v takrat nastajajoči novi državi Sloveniji štel pravice manjšin, ki živijo v Sloveniji, za tako pomembne, kot je pomembna sama odločitev o samostojnosti in neodvisnosti, kot so pomembne meje nove

države in kot so seveda pomembne človekove pravice in temeljne svoboščine. Vse te elemente je vsebovala že omenjena temeljna listina, kasneje pa nova Ustava Republike Slovenije, ki pa je bila sprejeta decembra meseca istega leta.

Ustava Republike Slovenije pa je v 64. členu določila okvire posebnih pravic obeh avtohtonih narodnih manjšin v Sloveniji. Z ustavo je zagotovljena pravica do svobodne uporabe narodnih simbolov, pravica, da za ohranjanje narodne identitete manjšini ustanovljata organizacije, razvijata gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva. Zagotovljena je pravica do vzgoje in izobraževanja v lastnem jeziku. Z zakonom je določeno obvezno območje dvojezičnega šolstva. Poleg zagotovljenih pravic, da gojita odnose z matičnima narodoma in njunima državama, je Slovenija dolžna gmotno in moralno podpirati uveljavljanje teh pravic. Obe narodnosti sta neposredno zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru. Pravice pa so predvsem zagotovljene ne glede na število pripadnikov obeh manjšin in to že po določbah same ustave. Zakoni, predpisi in ostali akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic obeh narodnih manjšin, ne morejo biti sprejeti brez soglasja njihovih predstavnikov. To je okvir ustavno zajamčenih pravic madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji, pri čemer moram jasno in nedvoumno poudariti, da tega nisem napisal zato, da bi slovenska manjšina na Madžarskem videla, koliko pravic ima madžarska manjšina v Sloveniji, temveč da bi se zavedala dejstva, da prav ta obseg in standard pravic mora biti dolgoročni cilj slovenske manjšine na Madžarskem, predvsem pa je madžarska manjšina v Sloveniji lahko dober primer, kako z lastno angažiranostjo in v sodelovanju z organi oblasti dosega takšne cilje, ki imajo najboljše učinke na položaj in ugled manjšine v Sloveniji kot celoti.

Da ne bo pomote; podobna določila, kot so navedena zgoraj, so vsebovana tudi v Sporazumu o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini v Republiki Madžarski in madžarski narodni skupnosti

v Republiki Sloveniji iz leta 1993. Naj navedem samo 4. člen tega Sporazuma, ki določa:

»Podpisnici zagotavljata pripadnikom manjšin svobodno uporabo njihovega jezika v zasebnem in javnem življenju, uporabo izvirnih imen in priimkov in njihovo vpisovanje v matične knjige.

Podpisnici se zavezujejo, da bosta na območjih, kjer manjšini avtohtono živita, zagotavljali enakopravno uporabo obeh jezikov, posebej pri zemljepisnih imenih in javnih napisih, v organih lokalne samouprave, v pisni in ustni komunikaciji pred upravnimi in sodnimi organi ter drugimi javnimi službami.

Kaj pravzaprav pomeni ta člen, ki zavezuje tako Slovenijo v odnosu do madžarske narodne skupnosti, kot tudi Madžarsko v odnosu do slovenske manjšine tukaj? Nič drugega kot zagotovilo ali zavezo, kar je razvidno iz vsebine tega člena meddržavne pogodbe. Ali je tudi v resničnem življenju tako, kot je v tem sporazumu zapisano že enajst let, pa je seveda popolnoma drugo vprašanje. Zakaj v Porabju, razen nekaj topografskih napisov, ki jih srečamo na poti po Porabju, ni dvojezičnosti, čeprav za to obstajajo zagotovila, ki presegajo okvire nacionalne zakonodaje? Zakaj se dokumenti ne izdajajo v jeziku obeh narodov, zakaj na geografskih kartah ni dvojezičnih imen, zakaj ni dvojezičnosti v šolah in vrtih in pisni in ustni komunikaciji pred upravnimi in sodnimi organi ter drugimi javnimi službami? To so seveda vprašanja, ki si jih moramo začetni zastavljati? In seveda iskati tudi odgovore na ta vprašanja.

Če pogledamo situacijo v Prekmurju, kjer živi avtohtona madžarska narodna skupnost, zelo hitro ugotovimo, da je pravzaprav dvojezičnost oz. znanje jezika obeh narodov, izjemna prednost za ljudi, ki živijo na tem območju. In tudi ena od največjih prednosti, ki se je pokazala ob vstopu obeh držav v Evropsko unijo 1. maja letos. Namreč znanje jezika, kulture, gospodarstva, zgodovine, komparativnih prednosti okolja in še bi lahko našteval, so tiste prednosti, ki največ pripomorejo k povezovanju regij, in to je vsekakor eden od osnovnih namenov EU, ki ji rečejo strokovno »ustvarjanje kohezivnosti«. Vendar to ko-

hezivnost ustvarjajo ljudje s svojim znanjem, delom in idejami, ki morajo imeti čezmejne učinke, kajti Evropa razvija ideje povezovanja in te ideje tudi izdatno finančno podpira. Namenoma sem med seboj povezal dva izjemno pomembna dejavnika v tem članku, in sicer varstvo manjšin in regionalni razvoj, to pa zato, ker imata oba dejavnika isto skupno vizijo - izboljšanje socialnega položaja vseh ljudi na tem območju, ki pa ima z aktivno udeležbo manjšine lahko izjemno pozitivne učinke. Namreč poznavanje domačega okolja in hkrati sosednjih čezmejnih regij in ljudi lahko prinese zgolj pozitivne učinke, če si to povezovanje tudi želimo in smo pripravljeni za to tudi nekaj storiti.

Veliko je govora o tem, da članstvo v EU prinaša pozitivne spremembe na področju manjšinske problematike. Pa je resnično temu tako? Odgovor na to vprašanje je mogoče samo pod pogojem, da na spremembe gledamo tako z vidika EU kot celote in posebej z vidika sedanega položaja obeh naših manjšin tako slovenske na Madžarskem kot tudi madžarske v Sloveniji.

Kar se tiče prvega vprašanja, to je ureditve manjšinske problematike znotraj EU, bom uporabil nekaj misli iz članka magistre mednarodnega javnega prava Brede Mulec, ki je bil pred kratkim objavljen v slovenski reviji Ampak z naslovom »Pravno varstvo manjšin v Evropski skupnosti« in s katerimi se zelo strinjam. Manjšine, ki živijo na določenih območjih znotraj EU, so še vedno podrejene subsidiarnim predpisom držav na ozemlju katerih živijo. Po drugi strani lahko ugotovimo, da je pravna ureditev manjšinskih vprašanj na ravni EU še vedno nedorečena, saj do sedaj ni bil sprejet konkreten akt, ki bi članicam nalagal pozitivno diskriminacijo, ko gre za vprašanja pravic manjšin, ki živijo na njihovih ozemljih. Evropska unija podpira predvsem multikulturno pot, ki pa je za interese manjšin velikokrat preohlapna, predvsem pa mora za uresničevanje takšnih idej obstajati tudi ozaveščena družba. Brez slednjega so manjšine lahko podvržene asimilacijskim pritiskom posameznikov, pa ne samo to, lahko pride tudi do spontane asimilacije, ki se je manjšine niti dobro ne zavedajo. Zato bi si države članice

EU morale prizadevati za sprejem skupnega dokumenta o varstvu manjšin, ki bi presegel do sedaj sprejete temeljne listine, konvencije in resolucije Evropskega parlamenta, ki imajo pretežno politični značaj.

V zvezi z drugim vprašanjem, tj. ali članstvo Slovenije in Madžarske v EU pozitivno vpliva na položaj obeh manjšin, pa je potrebno odgovoriti pozitivno. Državi sta že pred vstopom v EU uredili manjšinska vprašanja z bilateralnim sporazumom, ki v svojem bistvu pomeni enega najvišjih pravnih standardov, ki jih določa tudi EU v svojih aktih. Poleg tega so pravice madžarske narodne skupnosti v Sloveniji zajamčene s samo ustavo, kar pomeni, da se njene pravice uresničujejo ne glede na obstoj bilateralnega sporazuma, ki sicer pomeni akt višje pravne veljave od notranjih zakonov. Kar pa se tiče pravic slovenske manjšine na Madžarskem, pa je potrebno ugotoviti, da so tudi njene pravice, ki sicer niso ustavna kategorija, zajamčene z meddržavnim sporazumom, ki je prav tako akt višje pravne veljave od notranjih zakonov, ki veljajo na Madžarskem. Zato toliko bolj čudi dejstvo, da se pri uveljavljanju svojih pravic predstavnik manjšine premlokrat in premalo odločno sklicujejo na omenjeni bilateralni sporazum. Ne glede na pravkar omenjeno, pa članstvo v EU vsekakor pomeni pozitiven element tudi v odnosu do obeh manjšin. Državne meje, ki so do sedaj s svojimi administrativnimi ovirami škodovala povezovanju manjšin z matičnim narodom, padajo, rojevajo se nove ideje po medsebojnem povezovanju manjšin v zamejstvu, kot je primer pred kratkim ustanovljene Slovenske manjšinske koordinacije vseh zamejskih organizacij, in še bi lahko naštevali. Vse to pa na določen način vpliva tudi na bodočo ureditev manjšinske problematike znotraj razširjene EU.

Skratka, potrebno je ugotoviti, da nas na tem področju čaka še veliko izzivov, ki pa se jih bomo uspešno lotili le pod pogojem, da obstajajo ideje, kako posamezni problem rešiti, in kar je najpomembnejše, da obstaja zavest, da gradimo skupne cilje skupne prihodnosti!

Monošter, 22. 6. 2004

Marko Sotlar
generalni konzul

Škofja Loka: Seminar slovenskega knjižnega jezika in kulture

PORABCI IN GORENJCI SE (ŠE) NE POZNAJO

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport in Zavod za šolstvo z organizacijsko enoto Kranj so v Škofji Loki pripravili Seminar slovenskega knjižnega jezika in kulture za slovenske učitelje iz Porabja. Na seminar je prišlo enajst udeležencev, devet iz šol in vrtcev in dva, ki si zaradi narave svojega dela želita izpopolniti znanje slovenskega jezika. Nekaj let je bila udeležba slaba, zgodilo se je celo, da med zbranimi ni bilo učiteljev. Letos ni bilo nikogar iz števanovske šole; čeprav so učitelji sodelovali pri izbiri datuma, so "našli izgovor, da ne morejo v Škofjo Loko," je povedala Valerija Perger.

sporočil pri pouku slovenskega jezika, Karel Holec Andovske prpovejsti - predstava iz ene funkcijske zvrsti v drugo; Vlado Pirc je govoril o Primernosti in živosti slovenščine. O tem, kaj pomenijo in nudijo računalniki pri pouku slovenščine, so se udeleženci seminarja seznanili v osnovni šoli Škofja Loka - mesto, Dana Mohar je pripravila Pregled sodobne mladinske književnosti; M'ha Mohor se je ukvarjal s Prevajanjem kot kontrastivno metodo poučevanja materinščine. Za zaključek je bila ekskurzija v Selško dolino. K naštevani tematiki sodi vsebina, ki je zapolnjevala nekaj dni bivanja v Škofji Loki.

vejsti. Zgodbe so tako hudo-mušne; Holec je človek, ki se veseli življenja," pravi dr. Zinka Zorko, ki se je pogovarjala s porabskimi učitelji dvaintridesetletič.

Obisk v osnovni šoli je presegal zgolj poslušanje predavanja o Uporabi računalniških didaktičnih programov pri pouku slovenščine (Marjeta Kepec). Za prijeten sprejem je bil nastop šolske folklorne skupine, ravnatelj Marko Primožič je predstavil veliko, sodobno in uspešno osnovno šolo, ki je v mnogem za zgled na Gorenjskem.

Miha Mohor je skupino popeljal na sprehod po kulturno-zgodovinsko bogatem mestu. Zgodovina Škofje Loke se pričinja z letom 973, ko je nemški cesar Oton II. daroval loško ozemlje škofu Abrahamu iz Freisinga na Bavarskem. Prvi postanek "sprehoda" je bil pri spomeniku Agati in Juriju iz Visoške kronike Ivana Tavčarja, se nadaljeval čez kamniti kapucinski most iz 14. stoletja nad Soro in zaustavil na sprejemu pri županu Igorju Drakserlju. Ob predstavitvi občine je pomenljiva želja župana, da bi Škofja Loka vzpostavila sodelovanje s Porabjem. Povedal je, da bi bili v mestu veseli gostovanja števanovske gledališke skupine, o čemer so se že pogovarjali s pisateljico Ireno Barber. Škofjeloški župan sodi med Slovence, ki jih zanima položaj rojakov v sosednjih državah. Zato ima naročeno Porabje in pogosto na Radiu Slovenija poslušajo Sotočje - oddajo o Slovencih v sosednjih državah.

Lokški muzej je predstavila Mira Kalan in povedala, da imajo arheološko, zgodovinsko, kulturno-zgodovinsko, umetnostno, etnološko in prirodoslovno zbirko. Muzej je bil ustanovljen leta 1939, pri svojem delu pa pokriva ozemlje, ki je 830 let tvorilo loško gospostvo (973-1803) pod oblastjo škofov iz bavarskega Freisinga.

ka novost uvajanje opisnega ocenjevanja, s katerim bodo začeli v 1. razredu in postopoma nadaljevali do 4. razreda. Dogovorjeno je, da bo učitelje z opisnim ocenjevanjem seznanila sodelavka iz soboške organizacijske enote Zavoda za šolstvo.

Letošnjega seminarja se je udeležilo 11 učiteljic ter kulturnih delavcev.

Namen seminarjev presega spoznavanje znamenitosti kraja, kjer je organiziran, njegov pomen je v tem, "da edino tukaj skrbimo za permanentno izobraževanje učiteljev slovenskega jezika v Porabju. Kajti na Madžarskem takih izobraževanj, če jih ne organiziramo mi iz Slovenije, praktično ni. Tudi oblike, ki se jih poslužujemo zadnje čase, se pravi predstavljajo novosti na področju poučevanja jezika, didaktičnih pristopih pri pouku slovenskega jezika in podobno, so to, kar hočemo ponuditi porabskim učiteljem in jim olajšati delo na solah," pravi Valerija Perger, svetovalka na porabskih šolah in stalna udeleženka seminarjev zadnjih deset let. Ocenjuje tudi, da je pomembno seznanjanje z delom v sodobno opremljenih slovenskih šolah, kjer spoznavajo različne novosti. Zdaj je ta-

Z vsebino so bile zadovoljne udeleženke (10) in Atila Bartakovič, ki vodi zavod za zaposlovanje v Monostru, na seminar je prišel petnajstič. Vzgojiteljici Iloni Nagy iz vrca v Slovenski vesi pomeni največ, da je v neposrednem stiku s slovensko besedo: v predavalnici, na ulici, povsod jo sliši; Ildiko Dončec Treiber iz gornjeseniške šole vidi pomen v novostih, v spoznavanju dela v sodobni slovenski šoli in dodaja, da so "seminarji ene vrste vzpodbuda za delo v naslednjem šolskem letu."

Sprejem za udeležence seminarja je pripravilo ministrstvo za šolstvo, znanost in šport (Roman Gruden), slavnostne večerje pa se je udeležila tudi Milena Domjan z ministrstva za kulturo.

eR

(Posnetka: eR in Eva Lazar)

Dr. Zinka Zorko, zaslužna profesorica na mariborski pedagoški fakulteti (četrta z leve), se je 32. pogovarjala z učitelji slovenskega jezika v Porabju. Tudi brez svetovalke za slovenski jezik Valerije Perger (z iztegnjenim kazalcem) si ne moremo zamisliti seminarja.

Predstojnik Zavoda za šolstvo organizacijske enote Kranj, Miha Mohor, je v sodelovanju z Valerijo Perger program zasnoval široko, kar je pomenilo intenzivno štiridnevno strokovno delo in spoznavanje mesta in okolice, kjer je potekal seminar. Uvod je bil namenjen Slovenski glasbeni ustvarjalnosti (Alenka Jenko), naslednji dan je dr. Zinka Zorko predstavila Ustvarjanje in vrednotenje različnih

Odveč bi bilo poudarjati, kako se s svojimi predavanji učiteljem približa dr. Zinka Zorko, izvrstna poznavalka tudi porabskega narečja. Zgodbe Karla Holecia so se pokazale kot nadvse primarne za letošnjo temo tudi zaradi "dvojezične" objave, ob narečju predstavljene še (Milan Vincetič) v knjižni jezik. "Ker izhajam vsako leto iz literature, ki nastaja zanje pri nas ali na Madžarskem, sem vzela Andovske prpo-

35. tabor slovenskih pevskih zborov

Vsako leto pišemo od te velike, sploj lepe prireditve, gde je gorenjosenički mešani pevski zbor Avgust Pavel med tistimi zbori, steri so do teja mau največkrat tam bili.

ske. Po nastopi smo kesno prišli v poste, drugi den smo pa po devetj vori znauvič bili v Šentvidi, na generalki (fópróba).

Letos je prireditev nauvo ge-

gezero lúdi.

Gda smo se pripravljali na Šentvid, smo si zmislili, ka si damo nauve srajce naprajti. Naši mladi so vónajšli, ka naj bau na srajcaj napisano, tak

19. junija smo se napautili že rano, v 6. vori zatok, ka je zbor med potjov - na svoje stroške - gor poisko kopališče Laško in smo se tam 3 vore dugo kaupali. Prenočiče smo meli v Trebnjaj na Dolenskom, gde smo se po kesnoj obedj mogli že fejst pakiti, pripravljati na večer, na nastop zamejski zborov.

V Šentvidi je bio koncert v dvorani osnovne šole Ferda Vesela, kak je že tau dugo lejt tradicija. Letos se je 7 pevski zborov nabralo, iz Austrije, Italije, Hrvaške pa Madžar-

slo dobilo. Na letošnjom tabori smo gorenjske pesmi peli. Pred začetkom smo že vidli, da de se nika lagvoga godilo. Kusti oblaki so se više nas gonili, pa gda se je prireditev začnila - štera več kak edno vore dugo trpi - se je dež vlejo pa je skauz išo. Pevci smo popejvali, če rejsan smo vsi do kauže mokri gratali. Za dobro edno vore, gda je programa konec bilau, je pa sonce sijalo. Letos se je 150 zborov nabralo na tabori. Bilo je takšo leto, gda je 220-230 zborov prišlo, 7-8

mamo grb vesi Gorenji Senik in ime zbora. Del stroškov je pokrila Državna slovenska samouprava, za kaj se zdaj tú za(h)valimo, ostalo smo pa plačali mi, pevci.

Na tau leipo paut nas je, kak ponavadi, sprevedo predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök. Zveza je finansirala stroške, ka je ta paut koštala. Zbor se lepau za(h)vali Zvezi za vse, poseba pa za tau leipo paut.

Irena Barber
predsednica zbora

Tabor za male, mamice pa vzgojiteljice

Že sedmo leto so v Mursko Soboto na tabor prišli mlajši iz porabskih vrtcov. Tau leto jih je bilo vsekúp z materami pa z gornjeseniško vzgojiteljco Irinko Mukičevo 29 (od toga 16 mlajšov). Gda sam jih obiskala, so ranč nika risali, malali (glej fotografijo) pa so prajli, ka so se fajn meli. Odli so se kaupat v Moravske Toplice pa na izlet po Prlekiji in Prekmurji (v Rakičani so túdi jahali konje). Letošnji tabor je v Porabji organizirala Državna slovenska samouprava.

S tridnevnim taborem so se v tom šolskom leti túdi končali obiski trej soboških vzgojiteljic, škere so vsaki drúgi torek ojdle v porabske vrtce. Prajle so, ka so letos največ gučale o naravi, zatau so o tom, najbolje o travniki, gučali túdi na tabori.

Podpore Javnega sklada

V sredini junija je zasedal kuratorij Sklada za narodne in etnične manjšine in je med drugim odločal o prošnjah za denarno podporo kulturnim ter verskim prireditvam, ki se bodo izvajale v drugi polovici leta ter na začetku naslednjega leta. Vseh prošenj je bilo 988, slovenske organizacije, društva in samouprave so jih poslale 30.

Za slovenske programe so se odobrila naslednja sredstva: *Slovensko društvo v Budimpešti* za udeležbo na državnem srečanju Porabskih Slovencev 100.000; *Slovenska manjšinska samouprava v Budimpešti* za pustno prireditev 100.000; *Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel v Szombathelyu* za obisk štajerskih Slovencev v Szombathelyu

50.000; za sprejem cankovskega društva 100.000; *Društvo porabskih slovenskih upokojenecv* za predstavitev kmečkih običajev 60.000; *Slovenska manjšinska samouprava Števanovci* za božično prireditev 100.000; *Slovenska manjšinska samouprava Saka Lovci* za vaški dan 100.000, za romanje 50.000; *Društvo za lepšo ves Števanovci* za

borovo gostüvanje 300.000; *Državna slovenska samouprava* za organiziranje državnega srečanja Porabskih Slovencev 400.000; *Slovenska samouprava Andovci* za prireditev "Vse, kar je povezano s sadjem" 100.000, za porabske koline 40.000; *Slovenska manjšinska samouprava Mosonmagyaróvár* za pustno prireditev

100.000; *Slovenska manjšinska samouprava Gornji Senik* za fotorazstavo 50.000, za pustno prireditev 60.000; *Zveza Slovencev na Madžarskem* za božične koncerte 100.000, za srečanje slovenskih pevskih zborov 100.000, za festival »Buče in bučno olje« 80.000 in za praznik slovenske kulture 100.000 forintov.

Že štiri leta ga ni med nami (Spomin na dr. Györgya Gondo)

Bil je politik, pravnik, urar, predsednik Županijskega sveta Železne županije, državni sekretar za varstvo okolja, predsednik Društva za širjenje znanstvenih ved mesta Szombathely, predsednik Društva mecenov umetnin... in nenazadnje človek velikega formata. Takoj po njegovi smrti je bil mesečnik Kroga prijateljtev Galerije v Szombathelyu »Baráti KÖR KÉP Tár« scela posvečen njegovemu spominu. Leta 2001, ob prvi obletnici njegove smrti, pa je bil objavljen zbornik (Documenta Savariensia 4. Tisztelet Gondó Györgynek 2001; Spostovanje Gondó Györgyü), kjer so se ga na blizu 300 straneh spominjali njegovi bivši sodelavci, ugledni znanstveniki, najbolj znani madžarski pesniki in interpreti. Znani advokat mesta Szombathely dr. Sáráy Ferenc mi je enkrat omenil, da ime dr. Gonde tukaj v Szombathelyu prebivalstvo omenja z enakim spoštovanjem kakor na primer ime Gyula Ehen. »Ehen Gyula se imenuje tisti človek z ustvarjalno fantazijo in železno energijo, ki je v šestletnem obdobju svojega županovanja v mestu Szombathelyu ustvaril čudovit elan razvoja. (...)« piše Ferenc Hegedüs v enem izmed esejev v svojem zborniku »Szombathelyi krónika«; Acta Savariensia 1996. Imenovani avtor knjige je opisal, kako so nastale v kratkih nekaj letih iz pšeničnih in koruznih njiv asfaltirane ceste s kanalizacijo in s sodobnimi palačami na obeh straneh, kako je iz poljedelskega mesteca nastalo sodobno industrijsko mesto. Le z njegovo ustvarjalno dejavnostjo se lahko primerja dejavnost dr. Gonde tako na področju kulturnega življenja kakor tudi na področju izgradnje sodob-

nega mesta. Njegova dejavnost je torej dodobra znana širokemu krogu prebivalstva, ceni ga ne le mesto Szombathely, temveč cela županija, naša zahodna regija, Budimpešta, ceni ga tudi Porabje, kajti on je ustvaril industrijo Monoštra in s tem delovna mesta tudi za Slovence, nudil je tako materialno kakor tudi moralno pomoč kulturnemu udejstvomanju Porabskih Slovencev in se neštokrat udeleževal njihovih prireditvev. Na njegovo pobudo je bila organizirana v Porabju socialna mreža.

Spominjam se njega po svoje tudi podpisana, kajti bila sem njegov tolmač in on me je počastil tudi s svojim prijateljstvom, ko sem to najbolj potrebovala. O njegovi vlogi, povezani s vzpostavitvijo dobrososedskih odnosov s Slovenijo oziroma takratno Jugoslavijo, o naših prvih korakih na tej poti sem poročala v našem zadnjem Koledarju, kajti vemo, da je tudi tukaj prve korake storil on. V naši županiji živi več narodnosti, toda dostikrat mi je zaupal, da so mu nekako Slovenci najbolj pri srcu. Občudoval je njihov način življenja, njihovo bogato kulturno dediščino, vedenje, karakter. Imel je pristne prijateljske odnose med drugim z rektorjem Mariborske univerze dr. Vladimirjem Bračićem ter bivšim veleposlanikom ZR Jugoslavije Rudijem Čačinovičem. Še danes se spominjam epizode, ko me je - že hudo bolan - poprosil

za uslugo, naj ga s svojim avtom odpeljem k sinagogi. Ker sem vedela, da je žalostna obletnica, sem tudi jaz kupila šopek in ga vrgla čez ograjo pred spominsko obeležje. Ta moja gesta ga je

v globini duše morala vzemiririti, ker mi je začel pripovedovati stvari, ki o njem niso splošno znane. »Veste,« - je začel svoje pripovedovanje - »se pri tej spominski plošči vedno najprej spominjam svoje mame, kako so jo odgnali iz vasi Ostffyasszonyfa, kjer sem s svojimi brati in sestrami preživel svoja otroška leta, ki so bila žalostna, kajti očeta sem rano zgubil. Desetletja po vojni sem zelo pazil na to, da ne bi šel nazaj v rojstno vas, ker mislim, da ne bi bil zmožen zbrati do volj duševne moči... Vedno vidim pred seboj njen zaskrbljen, obupan izraz obraza, kajti nekako podzavestno je slutila, da se midva več nikoli ne bova videla. Ni se vrnila iz Auschwitza.« »So jo tam sežgali?« - ga vprašam. »Ne samo njo. Skoraj vse moje bližnje in daljnje svojce.« »Jih je bilo več,« ga vprašam prestrašeno. »Težko mi je povedati, da jih je bilo dvainštirideset, pomislite, dvainštirideset takšnih, ki se nikoli več niso

vrnili.« (Advokat dr. Sáráy piše v svoji knjigi Zlomljena menora/Törött menóra; menora je svečnik pri židovskih obredih), da je Eva Geisler, ki živi v Budimpešti in se je vrnila iz deportacije v Auschwitzu, njegova sestrična. (Prvotno se je tudi gospod Gonda pisal Geisler in je le pozneje spremenil ime.) Advokatu, avtorju knjige, je pripovedovala, da so jo povabili v Auschwitz ob obletnici osvoboditve koncentracijskega taborišča in ji podarili knjigo, zbirko dokumentov in fotografij, med katerimi je našla tudi samo sebe, ko so ji popolnoma ostrigli lase. »Kako ste se pa vi rešili Auschwitza?« - ga vprašam. »Bil sem ujet v budimpeštanskem getu, od koder so me vojaki wehrmarchta odgnali na prisilno delo. Kopali smo strelske jarke. Na stegnu sem bil ranjen od topniškega strela. Kot je znano, so ranjence Nemci takoj postrelili in jaz sem med postreljenimi hlinal, da sem mrtev, tako nisem dobil smrtnega strela. V kapucinskem samostanu so me skrivali do konca vojne. Strelne drobce so mi šele nekaj desetletij po vojni, odstranili iz noge.« Do konca življenja so ga mučile bolečine, dobljene med vojno in ga težile ravno tako kakor duševne muke. V svoji knjižnici je do konca življenja hranil vejo grma, ki je rasel baje na tistem mestu tabo-

rišča v Auschwitzu, kjer so po pripovedovanju vodiča baje ubili tudi njegovo mater.

Ko gre človek mimo nekdanje sinagoge - zgrajene leta 1881 po načrtih dunajskega arhitekta Ludwiga Schöna - ki je danes predelana v sodobno koncertno dvorano, vidi na njej spominsko ploščo iz kararskega marmorja, ki jo je dal postaviti z denarno pomočjo židovske verske skupnosti podjetnik, profesor László Németh leta 1994. Na plošči je napis v madžarskem in hebrejskem jeziku, citat iz Knjige objokovanja *Emlékezz örökkévaló, mi történt velünk. /Spominjaj se vekovečen, kaj se je z nami zgodilo.* Tik ob sinagogi je spominsko obeležje, ki so ga postavili preživeli Auschwitza leta 1946, od koder so četrtega julija 1944 odgnali na postajo več tisoč Židov iz szombathelyskega geta. V njihov spomin naj stoji tudi v našem časopisu napis v slovenskem prevodu, ki ga v marmor vklesano hrani omenjeno spominsko obeležje: *4. julija 1944 so s tega mesta odgnali - posmehljivo se desetim božjim zapovedim - 4228 naših židovskih sester in bratov v auschwitzsko plinsko smrt. Dojenčki, matere, starci, prisilni delavci, vi naši sveti mučeniki, molite za državo večnega miru in za ljubezen med ljudmi!*

Suzana Guoth

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedjeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

OD SLOVENIJE...

Švedski kralj in kraljica na obisku v Sloveniji

Švedski kralj Karel XVI. Gustav in kraljica Silvia sta bila na tridnevnem državnem obisku v Sloveniji, na katerem sta bila na vabilo predsednika republike Janeza Drnovška. Švedski kraljevi par je zadnji dan obiskal Kobarij, kjer si je ogledal muzej Soške fronte, v Triglavskem narodnem parku se je ustavil v vasi Čadrg in si ogledal Lovrčevo kmetijo. Ogledal si je še vinsko klet Movia v Goriških Brdih, kjer ju je pozdravil predsednik državnega zbora Borut Pahor.

Švedski kraljevi par se je v Sloveniji srečal z najvišjimi predstavniki države in javnega življenja. Med obiskom Slovenske akademije znanosti in umetnosti so kraljevemu paru predstavili prvi švedsko-slovenski slovar, v Narodni in univerzitetni knjižnici pa sta si ogledala še razstavo Rojstni list slovenske kulture.

Ob obisku kraljevega para so se v Sloveniji mudili tudi švedski gospodarstveniki, ki so na srečanju s slovenskimi sogovorniki na Gospodarski zbornici Slovenije skušali najti nove možnosti za poglobitev sodelovanja, zlasti na področju telekomunikacijske tehnologije.

Dobri odnosi med Švico in Slovenijo

Švicarski predsednik Joseph Deiss, ki se je mudil na uradnem obisku v Sloveniji, je ob srečanju s slovenskim kolegom Janezom Drnovškom na Brdu pri Kranju ponovil pozitivno oceno odnosov med državama, ki jo je dal že med svojim obiskom v Sloveniji oktobra 2001, ko je bil še zunanji minister. Z Drnovškom sta se strinjala, da so odnosi med Slovenijo in Švico dobri in da med državama ni odprtih vprašanj. Kljub temu sta bila oba mnenja, da je sodelovanje mogoče še izboljšati, predvsem na gospodarskem področju. Švicarski gost je na programu imel tudi srečanja z drugimi političnimi, pa tudi gospodarskimi predstavniki Slovenije, med njimi s predsednikom državnega zbora Borutom Pahorjem, sešel pa se je tudi s predsednikom vlade Antonom Ropom.

Letošnje priznanje sta si zaslužila Ana Unti in Jože Hirnök

Slovenska zveza se je 1994. leta tak odlučila, ka vsakšo leto podeli priznanje „Za Porabje“ takšnim aktivistom, steri s svojim delom pomagajo Slovence na Vogrskom, gor držijo vrednote, stere smo erbali, stere so samo naše.

Letos sta tau priznanje na Porabskij dnevaj prejkvzela dva porabska Slovenca: Ana Unti, za ohranjanje porabskega slovenskega ljudskega izročila, pa predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök, za delovanje za ohranitev slovenske manjšine na Madžarskem.

Ana Unti so gora rasli na Gorenjom Seniki, gde so se navčili slovensko rejč, na stero so do gnesden ponosni, stero so nikdar nej dola zatajili, liki go držijo za svojo materno rejč. Kak mala deklčina so vseposedik vcuj bili, so si vöje spičili, gde se je popejvalo, najbola, gda so kukarco pa goščice löjpalde starejše babice. Tau radost do popejvanja držijo v cej-lom svojom življenji. V Porabji nejga tašne pesmi, stero bi oni nej poznali, dapa tašne djestje, stere že samo par lidi pozna, med njimi oni tü. Svojo znanje z veseldjom dajo prejk drugim lidam, naj tau veseldje drugi tü leko nosijo v svojoj duši. Gda njim je življenje dopistilo, so začnili popejvati v porabski skupinaj. Dugi lejt so bili glavna pevka v ženskom kvarteti harmonikara Lacija Korpiča. Njim se leko za(h)vali v enom tali, ka so varaške ženske tü volo dobile vküper popejvati. Oni so posadili v njé oprvin, kak leko obogati človekovo dušo popejvanje. Od 1997. le-

ta mau pa vküper popejvajo s števanovskimi ženskami, stere ji za njive trüde trno poštojvajo. Ne vej se, kelkokrat so ji gora vzeli za radio, televizijo.

Zvöjn lejpoga, dobroga glasa jim je Baug ške blajžene

Ana Unti

roke tü podarijo. Pomalek deset lejt, ka se leko radöjvamo njivim papirnatim raužam, püšlom, ka so se ranč tak na Seniki navčili delati v svoji mlašči lejtaj. Od dneva do dneva nas furt z nauvim raužami presenetijo. V Porabji oni vejo največfele pa najlepše rauže redti. Na porabskom borovom gostüvanji so oni vodili, vönajšli pa ravnali delo tisti žensk, s sterimi so mnaugo lejpi kurin, püšlov, rauž naprajli za okinčanje. Njivo delo je ijršno v Porabji, daleč na Vogrskom pa po Sloveniji tü. Ne poznajo trüda. Ne poznajo rejč: nemo, nemam cajta, nemam volé. Gdakoli, kamkoli je prosimo, so furt kreda na delo. Leko so tau turisti, dijaki, mlajši, Slovenci, Vaugri, leko je tau v Porabji, v Ljubljani, v Mosonmagyaróvári, njim se nikdar nika ne vnaúze. Večkrat že paunauč vdari vöra, gda se njive roké ške itak flajšno vrtijo. Lanjsko leto so naprej vzeli ške eno meštrijo iz

svoji mlašči lejt. Etak po nauvom ejglajo, kvačkajo (horgol) različne okraske, stere fejs zanimavo druge lidi, spoj pa na Goričkom. Ana Unti se podajo za vse. Veseli so, če je gora ziščemo za novine, radio, televizijo, radi se spominjajo na indašnje cajte tü. Človeško nam lejo peldo kažajo, kak leko živemo za družje lidi, ka vse leko ustvaurimo za svoj narod.

Kumar se je posišla tinta na friškoj diplomji, Jože Hirnök se je že kak narodnostni referent začno spravlati s kulturnim pa političnim življenjom porabski Slovincov v Kulturnom centri v Varaši.

Na podbudo, nagačavanje več velki funkcionarov, politikov iz Slovenije, je s svojimi mladimi vrstniki gora spozno, ka se Porabski Slovinci moramo na svoje peté postaviti, meti svoje organizacije, stere do na brigi mele, do pomagale življenje Slovincov na Vogrskom. Etak so 90. leta najprvim ustanovili drojštvö Lipa, za par mejesecov, 23. oktobra, pa Slovensko zvezo. Za predsednika so si domanji lidgé izvolili mladoga porabskega aktivista Jožeta Hirnöka, steri od tistogamau opravla tau funkcijo. Od ustanovitve Zveze furt pred očami drži, naj Slovinci leko mamö vse baugše pogoje za tau, ka leko gora držimo svojo materno rejč, bogato kulturo, indašnje šege, običaje, pa naj se mamö priliko srečati med seov od najmenše vesi v Porabji do največkšoga varaša na Vogrskom, gde živejo Slovinci.

Skrbi zatau tü, ka naj leko mamö vseveč stikov s Slovinci v Sloveniji. Tau, ka se gnesden dva rosaga med seov dobro razmejta, dobro delata vtjüper, s tejm za lejo peldo slöjžita družji

Jože Hirnök

rosagom, so v tejm njegvi tröjdi tü nota.

Tau je tü gora spozno s svojimi kolegi, ka brezi pomauči matičnoga rosaga, Slovenije nej mamö velko vövidenje. Povezati se trbej v vsakdanešnjom življenji ranč tak politikom, prejd-njim kak prausti lidam. Dosta je djau zatau, naj se oprejo granice, stere so nam dosta lejt tazaprajle na obedvej strani živeči lidam, etak sta se oprla dvej granici Gorenji Senik-Martinje, dosta sledkar Verica-Čepinci.

Ideja, mišlenje se je v njegov glavej narodila, naj Slovinci mamö svoj radio, datum, hotel, restavracijo. Najbola s pomočjauv Slovenije pa s pomočjauv dosta dobri domanji lidi, so se njegve senje uresničile 1998. leta. Od tistogamau vodi Slovenski kulturni in informativni center tö.

K. Fodor

Andovčani v Somboteli

Člani društva Avgust Pavel in manjšinska samouprava iz Sombotela so Andovčane pozvali 12. junija v Sombotel, naj si malo varaš poglednemo pa vidimo, gde oni živijo. Oni so že dvakrat bili v Andovcaj, tak ka smo zdaj mi bili na redej, mi smo se pelali k njim. Zdjaj se je vidlo, kak je mala naša ves. Skur od vsakšoga rama je prišo nekak, pa itak je samo malo več kak pulonje busa nas bilau. Na deseto vōro smo bili zgučani, da se srečamo z Maričko Kozar pred Intersparom. Dapa kak vsi-gdar, zdjaj smo tō malo zamidili. Ranč v vesi Rádōc smo bili, gda nas je Marička po mobiteli zvala.

»Gde ste?« pita ona.
»Za deset minut smo tam,« pravim pa kažem drugim, naj brz pijejo. Marička nika

sestrov domau odišle, nas je pa Marička pelala tadala. Najprvin smo poglednili grob Avgusta Pavla v sale-

Andovčani pri grobi Avgusta Pavla

zijanskoj cerkvi. Potejn smo sv. Kvirina relikvije pa spomenik poglednili pri potoki Perint, v šterom je mrau kak

no na stenau.
»Mi bi andovska zgodovina tō leko dolanamalali, samo tau baja, ka na svejti nega

taše velke stené, gde bi naša zgodovina mesto mejla,« pravim drugim.

»Rejsan?« pita nekak.
»Rejsan, vejpa kelko zgođb mamō! Polonja tej zgođb bi nej mesto melo na tau stenej.«

Gda smo se že vōnagledali, te smo šli v cerkev sv. Martina. Tam so nam mladi

Mladi gospaud v cerkvi sv. Martina

nej prajla, dapa tak mislim, je vpamet vzela, ka smo v krčmej. Če ovak nej, te je tau čula, kak je Djurvin Zoli pi-jo. Zato ka je dvakrat paužro pa v glaža več nika nej bilau. Kauli pau edenajste smo prišli pred Interspar. Pozabo sam napisati, ka smo pelali s seuv dveje būdinske babice tō, zato ka Popovska Rejza v Somboteli majo sestro. Gda smo stanili, te sta onedvej s

mantrnik. Gda smo pūšpe-kovo palačo pa cerkev gledali, smo se Andovčani od čūde kam nej djali.

»Tak velka je ta cerkev,« pravi nekak, »če bi vsi, steri v Andovci živemo, si dola sedli v stauce, ešče eden red bi nej napunili.«

Že so zvonili, gda smo na glavni trg šli pa smo poglednili kip sv. Trojice pa zgođvino Sombotela, namala-

gospaud dosta zanimivoga gučali od cerkvi pa od sv. Martina. Zdjaj že tau tō vejmo, zaka je sv. Martin vsigdar s gusauv dolanamalani. Gda smo po cerkvi kaulak prišli, te so nas gospaud do-

la v zamanico pelali pa so vsakšoga s posanco vina ponūdili.

Po kosili smo šli v skanzen, gde smo si poglednili slovensko hišo. Tam so te nas že čakali sombotelski padaši s posvečeno vodauv. Ne vejim, odkec so go vzeli, vejpa ta vretina je pri nas v Črni mlaki. Leko, ka go Djajstji Rudi, gda domau pride, v glaže natače pa go pela v Sombotel. On tau napravi, vejpa pred dvōma letoma je ešče vodau audo. Te čas je že tak dež ūšo, ka se je vse prašilo. Tau nas dosta nej brīgalo, zato ka se je streja, stero so s slamov pokrili, nika nej prejkzmočala. Organizirali so nam ešče eden kratki kulturni program, gde so nastopile pevke iz Sombotela. Potejn smo se pa pogovarjali pa poslušali Franceka Mukiča, steri je nam na fudi slovenske naute igro. Drugi den, v nedelo pri meši je vsakši od tauga gučo, kak dobro je bilau v Somboteli. Ešče Števanovčarge so kau-

Sombotelke ženske so nam popejvale.

lak nas stali pa so poslušali, ka pripovejdamo.

Mariji Kozarjevi, vsem članom društva pa samoupravi bi se ešče gnauk radi zavalili za te lejpi pa veseli den.

K. Holec

... DO MADŽARSKE

Madžarski premier na uradnem obisku v Zruženih državah

Madžarski premier Péter Medgyessy je bil od 20. do 24. junija na uradnem obisku v Zruženih državah Amerike. Predsednik madžarske vlade je bil prvi politik iz Evrope, ki je po sprejetju evropske ustave obiskal Washington. Svoj obisk je začel v San Franciscu v Kaliforniji, kjer je obiskal podjetje Oracle. Obisk je nadaljeval v Washingtonu, kjer se je skupaj z madžarskim zunanjim ministrom Lászlóm Kovácsom in finančnim ministrom Tiborjem Draskovicsem udeležil delovnega kosila, ki ga je priredil vodja ameriške diplomacije Colin Powell. Madžarskega predsednika je v Beli hiši sprejel tudi George W. Bush, ki je na vprašanja novinarjev izjavil, da je Madžarska vzorčni primer svobodne družbe.

Različni odmevi na novo evropsko ustavo

Svet za usklajevanje verskih vprašanj Fidesza je izrazil obžalovanje, da v novi Evropski ustavi niso omenjene krščanske korenine Evrope. Menijo, da je tako postala slika ideološkega zaledja nepopolna in enostranska. Obžalujejo, da se tudi madžarska vlada ni identificirala s krščanskimi vrednotami ter njihovim vplivom na ljudi in družbo. Liberalna stranka je v izjavi pozdravila sprejetje nove ustave, ki bo po njihovem prispevala k boljši integraciji. Stranka je zadovoljna tudi s tem, da v ustavi ni sklicevanja na krščanstvo. Po njihovem prepričanju je verska pripadnost popolnoma zasebna zadeva.

Programi, prireditve

- Od 27. junija do 4. julija poteka v Monoštru tabor za porabske osnovnošolce pod geslom »Za materinščino«. Tabora, ki ga organizira Zveza Slovencev na Madžarskem, se udeležuje 30 učencev iz vseh treh osnovnih šol Porabja. Z učenci bodo večino delali mentorji iz Prekmurja.

- V Mosonmagyaróváru organizirajo 3. in 4. julija Dneve kulture. Tamkajšnja slovenska samouprava je kot soorganizatorica na prireditve povabila tudi folklorno skupino ter ljudske pevke z Gornjega Senika, ansambel Goričke lajško ter izdelovalki papirnatih cvetic Ano Unti in Iluš Dončec.

Že Vodnik zapel Evropi

Zahodna stran Napoleonovega obeliska v Ljubljani

Ob letošnjih glamuroznih prireditvah v čast vstopa Slovenije v Evropsko unijo so vsi prireditelji v svoji evforiji pozabili, da je že pred 195. leti Valentin Vodnik (1758 - 1819) v svoji pesmi Ilirija oživljena zapel o tem, da je Ilirija (Slovenija) že tedaj bila v Evropi.

Sicer pa naj ob tem spomnimo na zadnji dve kitici te pesmi, ki sta vklesani celo na Napoleonov obelisk sredi Ljubljane:

NA GRACIJE ČELU
KORINTO STOJI,
ILIRIJA v SRCU
EVROPE LEŽI.

KORINTU SO REKLI
HELENSKO OKO,
ILIRIJA PRSTAN
EVROPINI BO.

Besedilo in fotografija:
Filip Matko

Pismo iz Sobote

Grbanji, gobe in vsefele drugo

Dugo je sprtolejt bila bole zima kak pa sprtolejt. Že smo čakali, ka de leto tō takšo, dapa dun je malo bole toplj gratalo. Tou smo najbole čakali tisti, steri radi odimo pe lesej in iškemo grbanje, lisičice in druge gobe tō. In smo se rejsan včakali! Tak nagnouk so začale gobe skakati med listjom vō iz zemle. Dosta padašov mam, ka trno radi gobe berejo. In so mi gučali, kelko so že najšli grbanjov pa eske več lisičic. Takšo volou sam doubu, ka sam kuman čako, da mo emo čas pogledniti v lejs. Odo sam med drejvami, se vlaču med grmouvjom, kopo po listji, obračo stare penjē, dapa moje oči so nej mele sreče zagledniti kakšoga lejgoga grbanja ali pa kakši žuti kōp lisičic. Samo takše gobe sam vido, za stere je niške nej gvšuen, če je leko lidge beremo pa gejmo.

- Boug moj, kak si nika nej najšo, vej je pa tou nej mogouče, - so mi gučali, - ge sam eto prineso domou sedem kil grbanjov pa dvanajset kil lisičic.

- Ti si je vejn isko na njivaj, nej pa v lejsi! - je emo velke lampe eden drugi poznani možakar. - Ge sam je že telko najšo, ka mi je žena doj zapovedala, naj je več domou ne nosim, ka njoj grbanji pa lisičice že vō na vije gledajo.

Vse takšo sam mogo poslušati, ge pa sam odo po lesej, isko in li samo isko, pa sam nika nej najšo. Dokeč, ja, dokeč sam nej najšo enoga velkoga grbanja pa enoga malo menjšoga. Na, teva dva grbanja sta zame valala več kak pa vse tiste kile, ka ji drugi najdejo. Prineso sam jiva domou, vkūper pouzvo držino pa mojo taščo Regino, trno čedno žensko, tō. Vsi so stali kouli stoula, ge pa sam njim pripovedavo, kak sam njiva najšo. Tak sam se držo kak kakši djager, steri je strejlo najvejšoga jelena na svejti. Po tistom sam pouzvo souseada Palija, ka njemi pokažem moja dva grbanja. Tē malo bole starejši človek jiva je gledu in začo gučati, ka je tou sploj nika nej, ka je un v mladi lejtaj vedo najti telko grbanjov, stere bi v ednom leti nej mogla zesti cejja Sobota. Zavolo samo dvej grbanjov bi se un sploj nej prigno, mi je tumačo tadale. K tomi je svoje kcuj djala eske moja tašča Regina, trno čedna ženska, kak je una tō v mladi lejtaj vejldla najti čūda dosta grbanjov in me sploj ne razmej, kajoj delam takšo nevoło zavolo dvej kalapov na dvej kocenaj.

Vredi, sam si brodo, vej že ti dobiš svoje. Grbanje sam dau v ladilnik. Na drugi den sam začo kujati obed. Trno čedna Regina si je tō kūjala svoj obed. Mesou je že bilou na pou pečeno pa sam po tistom narezo grbanje, je kcuj djau k mesej, ka je dišalo po cejlom rami, ta gor do Regine tō. In je prdišala. Tak pomalek je začala odti gor pa doj po stubaj, dokeč je nej prišla do mene, ranč sam kcuj k mesej pa grbanjom lejvo vrnjo mlejko.

- Trno lepou me škrable po nousi tou, ka kūjša, - se mi je mujsala, ge pa nika, kak če bi jo nej vpamet vzeu. - Takšo gesti iz friški grbanjov sam je trno dugo nej gejla, - je gučala, kak če bi jo nej razmo, ge pa sam jo eske kak dobro razmo, dapa delo sam se nouri tadale.

Zgotouvo sam obed, una pa je eske itak gledala nut v moje piskre. In mi je pomalek više prišla.

- Moja draga tašča, - sam po dugom časi gor oupro lampe. - Ge vejm, ka sam najšo samo dva grbanja in nej deset ali dvajsti kil. Meni sta teva dva za gnes zavole. Če pa bi škeła kouštati friške grbanje, odidi nazaj v mlada lejta, gda si je najšla čūda dosta pa te boš je vejm, leko sprovala, kelko boš škeła.

Tou je zdaj mojoj tašči Regini, trno čednoj ženski, doj zaprlo lampe. Na drugi den sta odile s sousecido Rozino, trno moudro žensko, iskat grbanje. Nika sta nej domou prinesle, dapa vejldla sta prajti, kelko grbanjov sta vejldla najti v svoji mladi lejtaj.

Miki

Soboški župan odstopil

Župan mestne občine Murska Sobota Anton Slavic s 15. julijem ne bo več opravljal svoje funkcije. Kot je novinarjem povedal podžupan Rudolf Horvat, Slavic odstopa

podžupana Horvata.

O nadaljnjem postopku v zvezi s Slavicemv odstopom bo odločala komisija za mandatna vprašanja, volit-

ve in imenovanja, ki naj bi v prvi polovici julija sprejela ugotoviteni sklep o županovem odstopu, v roku 60 do 90 dni pa morajo biti nove volitve. Horvat ob tem upa, da bodo sovpadale z državnoborskimi, ki bodo konec septembra oziroma v začetku oktobra.

Podžupanja mestne občine Murska Sobota Nadja Ivanc Milošević pa je povedala, da je županovo odločitev potrebno spoštovati. S Horvatom si bosta delo razdelila tako, da bo do nadomestnih volitev potekalo normalno. Miloševićeva bo skrbela za družbene dejavnosti, od projektov, ki jih bodo nadaljevali, pa sta podžupan in podžupanja posebej omenila postopka za začetek gradnje glasbene šole in ekonomske šole ter vzpostavitev industrijske cone.

Anton Slavic

pa iz osebnih razlogov, pri čemer ne gre za politično odločitev, odstop pa tudi ni povezan z minulimi evropskimi ali prihajajočimi državnoborskimi volitvami. Slavic, ki je na dopustu, je do odstopa za opravljanje županskega dela pooblastil

Iz knjig sam se včijo

Gnesden se človek tašo maštarijo leko vónavči, kakšo se ške. Če stoj ma volau več tō. Pa gnesden itak nega tašo lústvo med mladimi, na stera bi leko tau prajli, ka so mojstri ali ka je „ezermester“. Med starejšimi se zato ešče najdejo. V Števanovci žive eden možak, *Ferenc Kozma*, steri, če trbej radio, elektriško popravla, motore redi, slike, kejpje dela doma.

• *Djesta tašo, ka vi tō ne vejte popraviti?*

»Dosta vse vejm popraviti, na dosta vse se razmejm, dapa dosta tašo djeste, na ka se dja tō ne razmejm.«

• *Gda ste končali osnovno šaulo, ka ste se potistim vōvčili?*

»Tau sam se vōvčijo, kak trbej delati. Dja sam bijo najstarejši pa sam mogó delat titi. V Pešti sam v tašoj mesti delo, gde je dosta radionov bilau vōzlúčeno, ešče tisti stari detektorski. Mojpadaš, s sterim sva vkúp delala, je tō vsigdar z radioni delo.

Dočas, dočas, ka je mene tō nauroga napravo. Tau je bilau 1958. leta. Gda sam po tejm domau prišo, te je ešče tū nej bilau elektrike, tak sam te dja začno te radione vküppostavlati. Zato ka k takšomi radioni nej trbelo elektrike. S tejm radioni je samo tašo oddajo leko poslušo, stere so krepko linijo mela, Kossuth, Petöfi pa Svobodno Evropo. Dapa ešče k tejm je veliko anteno trbelo núcati. Dja sam emo eno anteno, stera je štiri-deset mejtrov duga bila.«

• *Gde ste vi tau vidli, kakšna mora biti antena?*

»Name je tau brigalo, zato sam pa taše knjige, stere so od tauga pisale, vse vküppoküpo pa taprešto. Emo sam doma edno malo klečico, tam je bijo moj študio. Tistoga reda so prišli nugučavat, naj vsakši staupi v zadrugo (szövetkezet). Gda so anteno pa mojo klečico zagled-

nili, vse jim je sapa stanila. »Jezuš Kristuš, ka je pa tau?« so pitali. Ranč tak sam se navčo kejpje, fotografije rediti tō. Gledó sam drüge, kak delajo, pa sam te potistim dja tō vcujstano. Tistoga reda je ešče v Varaša vse leko

Ferenc Kozma v svoji delavnici

küpo, če je stoj kejpje sto rediti. Dosta taši pokapanj je bilau, gde sam dja redj kejpje. Rejdka je tista prireditev, stero sam dja tistoga reda nej dolaposliko. Več gezero kejpov mam doma. Če bi sto, bi je cejli den leko gledó.«

• *Čüjo sam, ka mate veteraran motor tō.*

»Mam eden slovaški Tatran. 1969. leta so ga redli. Sploj mauder motor je.«

• *Tau je bijo vaš prvi motor?*

»Nej, emo sam dja več motorov, zvün tauga ešče Csepel, Panni pa potistim sam küpo Tatran.«

• *Od tašuga motora, ka Panni, sam ešče dja do tejša mau ranč nej čüjo.*

»Tau je eden mali motor bijo pa slabi tō. Največkrat sam ga gora na brejg tisko, zato ka nej lado gorapoškrabati. Tau je taši motor bijo, ka ga je z rokav trbelo notrapotegniti kak motorno žago. Tatran motor sam čisto nauvogva tjüpo. Če bi sto, ešče zdaj bi se leko pelo z njim. Sploj mauder motor je bijo

tistoga reda. Nej ga trbelo vlačiti pa brsati. Klüč sam notra djau pa tak sam ga vuzgo kak eden auto. Gda sam v Varaši gora na motor vseu, kaulak mene je lústvo stalo pa je tau čakalo, gda mo se pelo z njim. Motore, stere

emo, sam vse dja doma popravlo, če je kaj trbelo. Če kaj nej tak šlau, kak trbelo, te sam je že rancpaubro.«

• *Radio, televizijo popravlate, elektriško ste notra v ram vlekli pa ste nej vónavčeni mojster.*

»Tau leko, ka sam v šaulo nej odo, depa leko ka sam več knjig taprešto, stere se s tejm spravljajo, kak tisti, steri so se za tau vōvčili.«

• *Tau je te zato nej tak bilau, ka ste prijeli radio pa ste ga rancpobrati, potistim ste ga pa probali nazaj vküpsklasti.*

»Nej. Dja, če radio rancpoborem, vejm, ka kama valaun pa zaka je tam. Eden radio, če ne deja – knjige tō pišejo – ga nej slobaudno včasín rancpobrati. Leko ka samo žnjaurali ali konektor nej dober.

Sledkar, gda sam že delat odo, te sam že telko časa emo, ka sam gimnazijo tō vōspravo. Dja sam se vsigdar rad včijo, samo tau bila baja, ka sam nej emo možnost. Steri pa majo, tisti se pa ne včijo. Dja, gda sam

ešče mladi bijo, sam vsigdar knjige što. Mati so me pa bešejktivali za volo tauga. Za ram pa za štjedjan sam odo, če sam štetí sto. Tistoga reda so mlajšom trno nej dopistili, ka vleta, gda je dobro vremen bilau pa puno dela, bi knjige šteli.«

• *Dostakrat vas poslušam, ka če leko, vi slovenski gučite. Menje pa vogrsko mate. Kak je te tau?*

»Dja ti po pravici povejm. Moj oča je Vogrin, je iz Zidove bijo. Gda sam mali bijo, dja sam tam goraraso. Slovenstji sam dja edno rejč nej vedo, samo sam vogrstji gučo. Po tistim smo es v Števanovce prišli. Gda sam v prvi klas v šaulo prišo, te je meni dobro bilau. V šauli so vogrski včili, zvün mene so drugi nika nej razmili. Dja

sam se naletja včijo, oni so se pa mantrali. Dja sam včijo drüge vogrski, oni pa name slovenstji. Tak smo se te navčili eden slovenstji, drugi vogrski.«

• *Če bi vi tistoga reda telko možnosti meli kak zdaj mlajši pa mladi majo, te leko ka bi vi zdaj inženir bili.*

»Leko, ka bi tak bilau. Školnicke so sploj steli, naj se tadala včim. Samo sam nej mogo, zato ka sam ešče emo štiri brate. Gazdüvali smo doma, očo smo te več nej meli, zato ka ga je bojna na nikuj djala. 1949. leta je mrau pa smo sami ostali z materdjov. Kak bi se dja te tadala leko včijo! Dja sam bijo najvejši, dja sam delati mogo.«

K. Holec

Slika ne laža

Na sliki, na kepi leko vidite velki ram srejdí Sobote. V njem delajo najbolje predjnji v varaši Sobota. Najbole predjden med njimi pa je soboški žüpan. Aja, té velki ram se zove Občina, najbolje predjden v občini pa je žüpan. Tak, tou smo zdaj ta raztumačili. Demo tadale. Tej najbolje predjnji pa z njimi žüpan se spravljajo s politiko. In gda kakša velka baja vōvdari, vejo tej najbolje predjnji prajti, ka bi se brezi nji vse vküper porüšilo.

Leko, ka je tou ranč nej istina. Tou pa zato, ka je ranč v tej dnevaj najbolje predjden soboški človek, soboški žüpan vōoglaso, ka neške več biti žüpan. Lidge so začali pasko meti, gda de se začala naša občina vküper sinjavati, dapa una brezi najbolje predjnji eške tadale stodji. Soboška občina stodji z žüpanom ali brezi njega, vej pa slika dun ne laža.

Slika ne laža

Stejna

Živele so gnauk dve družine, stere so v spoj velkoi svaji bile. Stalno so že ranč nej znali, ka zaka se svajūvajo, zato ka so že dejdecke tō v svaji bili. Nej bilau tašuga dneva, ka bi kaj nej vkūprišli. Že tisto tō dojšlo, če djug pijo pa sago gnaj veter prejk k sausedi neso. Tašuga reda je saused vō na dvor stano pa kričo prejk drūgoma:

»Njegovga kalavinskoga! Ka te krave ranč pod moj naus morajo srati. Naj bi njim rep tapuseno!«

»Vejš ka, tū ozark mi klūko goni!« je kričo nazaj Toni Lujzeki. »Tučak naj njim v rit potisnem ali naj jim sraunjek napravim? Tau povej meni, če si tak čeden!«

Vsakši zranjek, gda sta gorastanila, prvo delo jima je tau bilau, ka sta vōpoglednila na okno, ka dela saused. Bilau je tak, ka sta ferank nagnauk tapotegnili, tašuga reda sta ga tak brž nazaj potegnili, kak če bi vraga zaglednila.

»Vej dja dam taumi Lujzeki,« pravi eden zranjek Toni ženi. »Nede več on meni prejk v moj dvor zij!«

Pa rejsan je tak bilau, kak je pravo, cejle drve, ka je doma iz gauštje zvozo, je sausedi pod okna sprazno.

»Ka vrag! Oblači se, ka je tak kmica gratala,« pravi Lujzek ženi pa vō na okno pogledne.

»Zdaj vzemem pūško pa ga včasim tastrlim, pa te nemo več brige emo z njim. Ka si te misli, ka smo mi nauri pa ma vse dopistimo? Zdaj ga tastrlim!« se je čemerijo Lujzek pa je že dvera aupro.

»Pomiri se!« ma pravi žena, »vej pa drva na svoji strani ma dolasklajeno. Nika ma ne moreš prajti.«

»Dobro, če si on tak brodi, vej mo te dja tō tak.«

Znak je ušo v sejncu, vzejo je garico pa edno žago. Gora go je postavo k tistoi djablani, steroi vejke so prejk visele na njegvi grūnt pa ji je najlepše vejke dolazrezo.

»Če je tak, te je tak,« pravi

sam sebi pa si bajūsi malo zasūkne.

Za pau vōre je Toni vōstano na stombe pa oblake gleda.

»Ti, žena, ka je s tistov djablano tam ozark, veter ji je vejke dolastrgo?«

»Zaka, vej pa ranč nej bilau vetra,« pravi žena Tonini.

»Mati boža v nebesaj, vejpa tau je saused dolazrezo!« kriči gda skrajaj pride k djablani.

Te čas Lujzek vō na okno gleda pa se pod bajūsi smeje.

»Vidiš, žena, zdaj se ma dobro ta zabejlo, eške volau sam baukšo daubo od tauga.«

»Njaj name s tejm, vūva s Toninom sta tašniva kak dva deteta. Vejpa se že cejla ves iz vaja smeje. Ne moreta gnauk tak njati?«

»Dja naj tak njam, vej pa dja nika ne delam, vse on začne.«

»Praviš ti, depa ti si tō nej baukši od njega. Najbaukše bi tak bilau, če bi cejli den eden drūgoga ranč nej vidla.«

»Vidiš, žena, zdaj si gnauk istino pa čedno prajla, ovak tak samo norijo brblaš. Tisti cūdjuu tam ozark že vejn deset lejtr prnej. Iz tistoga zdaj edno stenau zozidam med sausedom pa med nami, tak dva mejtra visiko. Zaman de si Toni šinjek vtadjūvo, več

nede prejkvido.« Pa tak je bilau. Lujzek je vcujstano pa v ednom kedni stenau gorapotegno. Dva mejtra visiko pa deset mejtrov dugo, tak ka sausedi cejli ram zakrila. »Tak misli, ka s tejm de zdaj name čemerijo,« pravi Toni ženi. »Rad sam, če ga ne vidim. Zato pa, žena, putejm mo prejk ograda odli vō na puštijo, naj se ranč ne srečamo z njimi.«

Eden den je ušo za drūgim pa pri sausedi je vse mirno bilau.

»Ka baug zdaj dela Toni,« pravi ženi Lujzek. »Pa tebi tau nej vseedno? Do tejsa mau sta se vsigdar samo njefkala, gđakoli sta se srečala. Zdaj, ka ga ne vidiš, zdaj je pa tau baja?«

»Kak bi pa meni falijo, samo najgeri sam, če se je čemerijo za volo stenē.«

V sausedi je Toni tō ranč tak delo. Na den je desetkrat goraušo na pod. Žena ga je eden čas samo gledala, dapa naslednje se več nej vejdl

»Ti, ta stejna bovnjari,« pravi žena. Pa rejsan, gda skrajaj staupita, vidita, ka se cejla stejna djiba.

»Tauma se je pa cejlak zmejšalo, ka kove tau stēnau?« Gnauk samo eden cūdjuu vōspadne iz stejne, nej na dugi pā eden. Za deset minut je že cejla okna bila vōzdombana.

»Spjoj kmičen je bijo dvor, zato sam si tak zmislo,« pravi Lujzek Tonini, steri ga skaus lūknje gleda.

»Pa dobro, dobro, brezi svekline ne mora biti, tau

nazaj držati pa ga je pitala: »Ka odiš telko na pod, gda več nej špejk nej klobasi negajo?«

»Vejš, nišo škir iščem pa zato odim gora na pod.«

»Baug nej zato, ka prejk sauseda kutjivaš?«

»Naura si, zaka bi dja tistoga vdarjenoga gleda!«

»Zaka si pa te edno črepnjo gorapotegno?«

»Pa zaka, zaka? Zato naj sveklau baude pa naj vidim, ka iščem.«

»Velki maukar si ti!«

Par tjednauv je tašlau, Lujzek več tō nej vedo, ka naj dela. Gora-dola je odo kak če bi se ma zmejšalo, vsigdar je stenau gleda.

»Ka je? Kriva je stejna ali ka go telko gledaš?«

»Tau gledam, ka je popodne za volo stejne naš dvor vsigdar v sejnci.«

»Ti si sto na teltja tau stenau, nej dja!«

»Vejš ka,« pravi Lujzek, »dja napravim na tau stenau edno okno. Te de sonce nutrasijalo v dvor.«

Drūgi den je že rano zazranka začno kovati stenau.

»Ka vrag! Grmi?« pita Toni ženo. »Tau je čūda, vejpa ranč oblaka nejga.«

»Ti, ta stejna bovnjari,« pravi žena.

Pa rejsan, gda skrajaj staupita, vidita, ka se cejla stejna djiba.

»Tauma se je pa cejlak zmejšalo, ka kove tau stēnau?« Gnauk samo eden cūdjuu vōspadne iz stejne, nej na dugi pā eden. Za deset minut je že cejla okna bila vōzdombana.

»Spjoj kmičen je bijo dvor, zato sam si tak zmislo,« pravi Lujzek Tonini, steri ga skaus lūknje gleda.

»Pa dobro, dobro, brezi svekline ne mora biti, tau

tak vejmo.«

Žena je Tonina tak poglednila, kak če bi vraga zaglednila.

»Ka je? Tauma se je zmejšalo ali je batežen?« si je mislila. »Do tejsa mau ga je vsigdar ta sto strliti, zdaj ma pa pravico da.«

»Edno okno bi zato dobro bilau notra djasti, baukše bi vōgledalo,« pravi Lujzek,

»samo nejmam tak velke.«

»Dja mam edno, ka je ne nūcam več, tisto leko notradejaš,« pravi Toni.

Gda je tau žena čūla, obrnula se je pa notra v kūnjo odišla. Toni pa Lujzek sta cejli popodne okno notra klala v stenau. Eden je majtrivo grauzo, drūgi je majtrivo, tak sta delala, kak če bi najbaukšiva padaša bila.

Dveji žene, gda sta se drūgi den na pauti srečale, od čūde sta se kam nej djale.

»Vidla si tau? Do tejsa mau sta se skur nej zejla, zdaj sta pa tak kak dva brata.«

Cejlak do daumi sta se od tauga pogučavale. Gda notra v dvaur staupite, obadva sauseda se v okni naslanjeta.

»Ka je? Viva že ne moreta eden brezi drūgoga živeti? Zaka je te trbelo tau stenau, če vsigdar prejk okna kutjivata?«

»Vejš, zaka, žena,« pravi Lujzek, »zato ka če se zdaj sva-diva, te samo okno zapreva pa gotovo.«

»Tau je tak,« se smeje Toni.

Dapa od tistoga mau, ka je stejna stala, sta več nigdar nej bila v svaji.

Če vi tū mate tašoga sauseda, s sterim ste v svaji, te zozidajte edno stenau, leko ka de vam tō pomagala.

K. Holec

OTROŠKI

Mlašeči guči pri Malom potoki

Mala ves se zača tam, gde nut v njou priteče Mali potok. Že od negda so se tam špilali mali lidge iz Male vesi. Na, tam so se lejta pa lejta špilali mlajši iz Male vesi. Eške gnesden je tak. Té Mali potok, vse tiste drejve kouli njega, raki in ribe v njem so čule čüda mlašečoga pogučavanja in tou eške itak poslušajo.

Trda voda

Gda je na Malo ves spadnila trno mrzla zima, je Mali potok teko bole pomalej. Na njem se je najprva napravila tenka ledena skourdja, po tistem pa je iz dneva v den bila vse bole kusta. Gestejo pa takše zime, gda spadne dosta snega, zima pa je leko to takša süja brezi snega. V takšoj zimi se mlajši ne morejo špilati na snejgi in leko je zatoga volo velka žalost. Dapa če je v vesi kakša voda, na steroy se naredi trno kusta ledena skourdja, te majo mlajši velko veseldje in snega ranč nej trbej. In takša süja zima brezi snega se je včasi zgodila v Maloj vesi to. Je pa istina, ka so se mlajši nej mogli včakati, ka led grata kusti, liki so se spravljali na zmrznjeni Mali potok eške prva, kak jim je led tejljo zdržo. Dobro je tou, ka je Mali potok nej globoki, pa je nej bilou zatoga volo vekše nevoule. Nevolu so meli samo stariške, gda je kakši mali prišo cejlji moker pa napou zmrznjeni domou. Dapa tou je vse zimsko veseldje, bi vedli povedati mlajši.

Na kustom ledi so se špilali vsefele. Najraj pa so pošikavali es pa ta kakši falat lesa, ranč tak, kak so tou vidli na teveni. Istino mate, mlajši iz Male vesi so špilali na Malom potoki hokej. Na nogaj so nej meli drsalke, liki samo zimské bakanče. Tiste bote, s šterimi se hokej špila, so si doma vküper zabili, za kapune pa so si dojdjali stara korita, ka je na vesi najdeš pri vsakšom rami.

Najboukši so bili pri hokeji tisti bole krepki mlajši, ka so se vedli dobro sinjavati in so znali krepko vdariti z botom. Pa nej vdariti koga po glavej, liki po tistem falati lesa, ka so ga es pa ta poganjali. Včasi se je steri tavdaro po ledi.

- Sto bi si brodo, ka je voda leko tak trda in ka tak boli, gda na njou spadneš, - se je gnouk tak vküper pobiro in se čouvo po bolečaj kolenaj mali Lali.

- Če bi bila vleti tak trda, gda v njou skačemo, bi se vse vküper spotrli, - se je smejala mala Rožika.

Uni pa so se naganjali tadale in so že ta pozabili, ka se je steri vdaro na trdoj vodej. Ta trda voda, té kusti led ji je najbole mantrou v tisti dnevaj, gda so morali biti v šouli ali pa pri veronavuki. In tak so kuman čakali, bila je sobota, ka v farofi zgotoujijo veronavuk. Ranč so se včili, kak je Kristus delo vsefele čüde. Zagnali so se na led in se začali špilati. Te si je tak nagnouk Feri zbrodo:

- Vej je pa Kristus nej nikše velke čüde delo.

Mlajši so ga gledali, ka tou guči za norije.

- Ka me gledate? - se njim je smejau. - Vej pa ka je tou takšoga, ka je un po vodej vedo odti? Vej pa mi že skur pou zime vsikiš den odimo po vodej. Tou je nej nikša velka modrija. Leko bi celou pravo, ka smo mi vsi edni mali Kristuš, ka vejmo po vodej odti, - se je smejau, ka je na rit spadno in od toga so se začali smejati eške vsi drugi mlajši, steri so rejsan stali na vodej kak kakši mali Kristuš.

Istina pa je tou, ka so od toga, kakši Kristuš vejo biti na Malom potoki, gučali samo doma svojim starišom.

Tej so njim prajli, naj tou plebanoši nika ne gučijo, ka je leko ne bi razmo, kak je naleki po vodej oditi.

Miki Roš

Moja pot v šolo

Jaz grem v šolo s kolesom ali avtomobilom, skupaj z očetom in sestro. S kolesom sem na cesti zelo previdna. Vozim počasi in pozorno opazujem promet. Nekateri vozniki vozijo hitro. Če pridem do križišča, se ustavim in grem peš na drugo stran ceste.

Sofija Bedič
Gimnazija Monošter

Pridem iz hiše in peš grem do prijateljice Kitti, kajti sva sošolki. Preden pridem do nje, prečkam cesto. Potem grem po pločniku in od tam greva skupaj do šole. Prečkava cesto, pred tem se prepričava, ali prihaja kakšen avto in nadaljujeva pot. Prideva do avtobusne postaje. Tudi tam prečkava cesto. Nato nadaljujeva pot po pločniku in prideva do šole.

Sofija Hirnök
Gimnazija Monošter

Spomladi hodim v šolo s kolesom. Ker v mestu ni vsepovsod kolesarskih cest, se vozim med avtomobili, avtobusi in tovornjaki. Od doma do šole moram skozi sedem križišč. Vedno pazim na prometne znake. Kolesarim varno in previdno. Pred znakom stop se ustavim, dam prednost drugim. Rad bi se izognil nesreči.

Krištof Levente Kiš
Gimnazija Monošter

Moja pot k babici

Popoldne, ko je konec šole in oče pa mama delata, grem k stari mami v Sakalovce. V Monoštru sedem na avtobus in se peljem k stari mami. Ko se pripeljem v Sakalovce, me stara mama že čaka. Lepo jo pozdravim. Vpraša me, če nisem lačna. Pripovedujem ji, kako je bilo v šoli. Ona me rada po-

sluša in mi pravi, naj bom zmeraj pridna učenka. Malo se igramo z deklicami, po tistem pa moram narediti domačo nalogo. Zvečer pride mama in greva domov. Stari mami pa zaželiva lahko noč.

Barbara Kovač
Gimnazija Monošter

Tekma na Trojanah

Učenci OŠ I. Széchenyi in gimnazijci iz Monoštra smo se neko soboto peljali v Slovenijo, na Trojanane. Krenili smo ob šestih, prispeli smo ob devetih. Pustili smo prtljago in smo šli na tekmo. Tekli smo 1500 metrov. Igrišče je bilo zelo blatno in tudi mi smo postali blatni in smo se prehladili. Po tekmi so nas pogostili. Vrnili smo se domov zvečer ob šestih. Dan je bil zanimiv, ampak utrudljiv.

Tamara Škaper
Gimnazija Monošter

Poletne počitnice

Že zelo čakam poletne počitnice. Takrat bo lepo vreme, okusno sadje, bodo veliki izleti. To je moja najljubša letna doba.

V juniju in juliju bom doma in večkrat bom obiskala teto. Ona živi v Szombathelyu. Šla bom še k babici. Ona ima

mного sveže zelenjave in okusno sadje. V avgustu bomo s prijateljicami šli na izlet v Balatonberény. Upam, da bo poletje potekalo lepo in se bom dobro počutila.

Tamara Škaper
Gimnazija Monošter

Slovo od šole v Števanovcih

V letošnjem letu so imeli na Števanovski šoli štiri osmošolce, ki so se v sredini junija poslovili od šole, saj bodo jeseni nadaljevali učenje na srednjih šolah.

KAUT

MLAŠEČI

**PORABJE IZ
OBJEKTIVA**

Priznanje za dr. Ferenc Vukana

V Sombotelu je 21. junija v imeni pokojnoga očca prejkvzou priznanje sombotelski špital sin dr. György Vukan. Sombotelške špitale Markusovszky so bile ustanovljene pred 75. letami. Ob oblejtnici so se spomnili pokojnoga dr. Ferenc Vukana in so ma podelili spominsko plaketo, poimenovano po Józsefu Vassu.

Ferenc Vukan se je narauo 1901. leta na Tišini, v slovenskoj držini. V srednjo šaulo je odo v Kőszeg (v sirotišnico Kelcz-Adelffy) vküper z gospaudom Janošom Kúhharom, šteri so se naraučili v sausadnjoj vesi Gradišče ranč tak 1901. leta. Nej sta bila samo sošolca, liki dobra padaša tó. Ferenc Vukan se je vónavčo za padara in kak padar je gospauda Kúhara vračo tó, ka so bili betežni na želaudci. Ferenc Vukan je s svojo držino (z ženo, s sinau in čerjauv) večkrat odo na Gorenjom Siniki pri gospaudi Kúhari. Družina žene (Margit Brandstein) je bila tó iz Prekmurja. Sin György se eške gnes na den rad spomina na tiste dni in na „János bácsi“-na. Vukanova držina je živejla v Kőszegi pa v Sombotelu. V Sombotelu so meli izo v ulici Petöfi, blüzi dnešnje županijske knjižnice, v izi družine Brandstein. Na štauki je biu *August Pavel* s svojo držino podnajemnik (alberló) tačas, ka si je nej svojo izo zozido v ulici krala sv. Ladislava. Prijateljstvo Pavlove in Vukanove držine izhaja iz skupnih slovenskih korenin in

tak so bili v botrini tó. Žena Ferenc Vukana je bila krstna botra (h)čeri Judite Pavel. Dr. Ferenc Vukan je začno delati kak kirurg (sebész) v Szege-

salezijanske cerkve v Sombotelu. Un je zobozdravnik, svetovno znan skladatelj in pianist. Lani 16. avgusta je emonastop v kulturnom programu

Priznanje je prejkvzeu sin pokojnoga padara, znani skladatelj György Vukan.

di, po tistom je prišo v sombotelska špitale. Samo 33 lejt je biu star, gda je 1934. leta grato direktor v špitalaj v Kőszegi. Tü je delo 15 lejt, gda so 1949. leta špitale v Kőszegi cuzaprlj. Dr. Ferenc Vukan je daubo delo v Sombotelu v zdravniški ordinaciji (rendelőintézet), operirati več nej smo. Tau je za ednoga padara, kirurga veuka kaštiga. Depa svojo veuko žalost nej vöpokazo, lepau merno je delo in živo s svojo držino. (H)či - štera je lani mrla - je tó padarkinja bila. Sin dr. György Vukan samo eške živi iz držine, drugi vsi že počivajo v kripi

našega državnega srečanja v monoštrski gledališki dvorani. Priznanje je pri predsedniki županijske skupščine *Pétri Markóji* prejkdau direktor sombotelski špital *dr. László Lakner*. Na podelitev priznanja so bili pozvani *dr. Lajos István, Judita Pavel* in mož *Endre Simon*, šteri so eške osebno poznali Ferenc Vukana. Zvün nji pa tüdi *predstavnik sombotelski Slovencev*.

-mkm-

NIKA ZA SMEJ...

Pečenka

Mali zavec je etognauk v krčmau ušo pa se je strašno nacuko. Nateltja, ka gda je stauo iz krčme, je venej vküp spadno kak colštok. Mimo sta šla vuk pa lisica. Gledata maloga zavca pa njima že sline tečejo, kakša fajn pečenka tau baude. Nevola je samo tau, ka se ne moreta zglijati, čiden de zavec. Etak pa rejč do rejči pa je do bitje prišlo. Tak sta se kovala, bila, ka sta vse kraviva bila pa etak sta obadva nakla ležala v krvi pauleg zavca.

Mali zavec je pa malo k sebi prišo, kauleg pogledno pa etak pravo sam sebi: »Hü, njegvoga vraga! Ranč sam nej vedo, ka če sam pijan, ka etačko mauč mam.«

Čidna je pa te?

Šanji etognauk etak pravi svojoj dragoj ženi Aranki: »Ti, do tejsa mau sam nikanej sto prajti, depa mi na žile začne titi, ka tvoja mati že dvajset lejt pri nas žive. Zakoj pa ne de malo k drugim mlajšom?« Aranka pa etak: »Moja mati? Vej pa ge sam tak mislila, ka je tau tvoja mati!«

Papiga

Etognauk so pri ednoj držini, gde papigo (papagaj) držijo, nika hladilnik (hűtőszek-

krény) opirali pa se je papiga nut odnesla. Domanji so tau nej vpamet vzeli. Za edno vöro je vertinja pä za nikoj nut segnila v hladilnik pa je tak cviknila, ka je skurok hiša vküp spadnila. Papigo je zaglednila v hladilniki, kak tam vse vküp zmrznjena sedi na ednoj polici.

»Sveti baug.« krči. »Moja papiga!«

Papiga pa na čemerno etak: »Vraga papiga! Že sam pingvin...«

I.B.

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOBOŠKA TISKARNA
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.